

ҚР шоғырландырылған бюджеті

ҚАЗАҚСТАН
ҚАРЖЫГЕРЛЕР
ҚАУЫМДАСТЫҒЫ

АССОЦИАЦИЯ
ФИНАНСИСТОВ
КАЗАХСТАНА

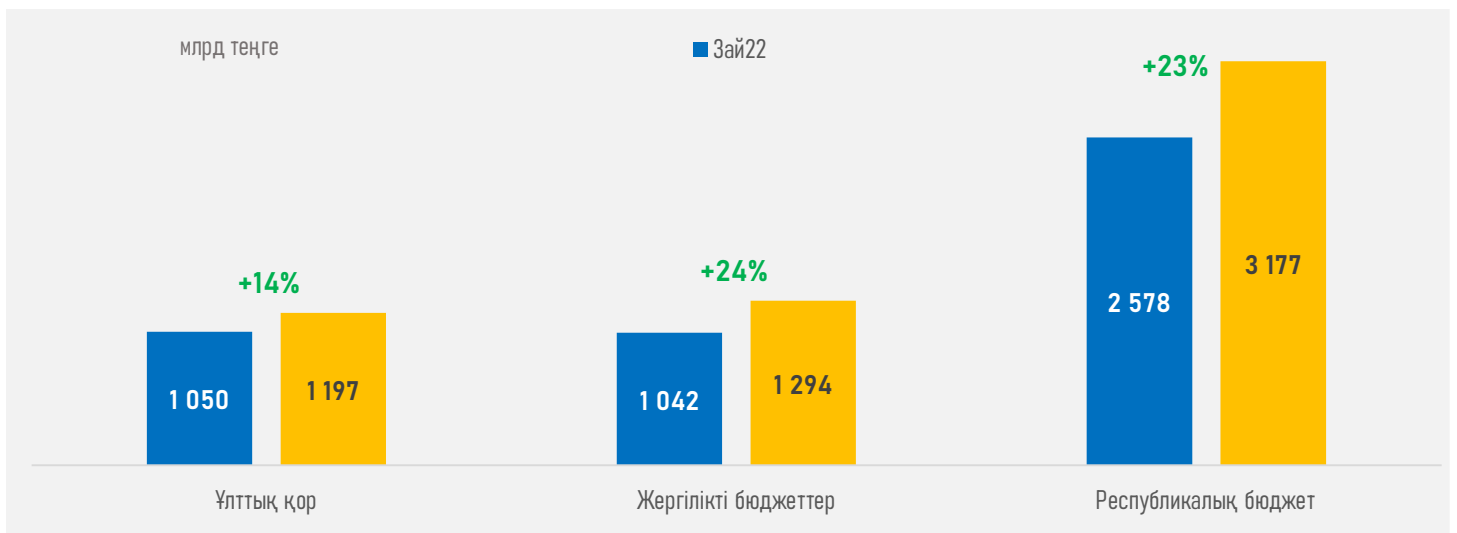
2023 жылдың бірінші тоқсанының қорытындысы

Кезеңнің негізгі тенденциялары

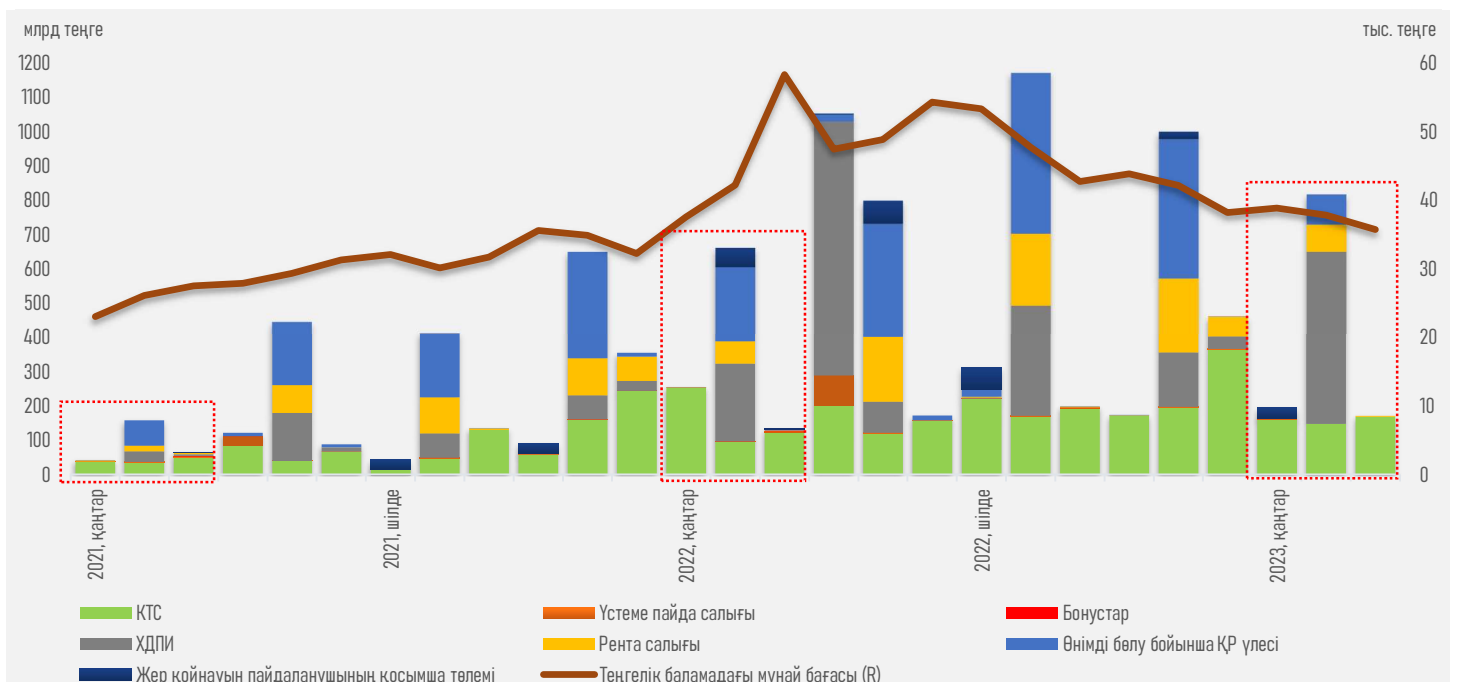
- Көлемі шоғырландырылған бюджетке (ШБ) салық түсімдерінің өсу қарқыны айтарлықтай төмендеді. Мәселен, егер өткен жылдың бірінші тоқсанында көрсеткіштің өсуі 100% құраса, ағымдағы тоқсанда ол 21%-ға дейін баяулады.
- Айта кетейік, 2023 жылғы қаңтар — наурыз айларында 2022 және 2021 жылдардағы ұқсас кезеңдердегі, тиісінше, Т4,7 және Т2,4 трлн теңге көрсеткіштерімен салыстырғанда Т5,7 трлн салық жиналды.
- Бұл баяулау өткен жылдың жоғары базасы, мұнайдың теңгелік бағасының төмендеуі (ұлттық валюта 2,2%-ға нығайды) және елдегі мұнай өндірудің төмен өсуі (1Q22-де 8,9%-ға өсуге қарсы+1,2%) аясында орын алды.
- Ағымдағы жылдың бірінші тоқсанында салық алымдары бойынша жылдық жоспардың орындалуы 23,0% құрады, бұл өткен жылдың сәйкес кезеңіндегі көрсеткіштен 30,9% құрады.
- Бұл ретте, ШБ шығыстары 18%-ға немесе Т0,9 трлн-ға-Т5,9 трлн-ға дейін өсті, кіріс бөлігі 3%-ға немесе Т0,2 трлн-ға асып түсті.

- Бұл білім беру саласына (+387 млрд), әлеуметтік көмек пен әлеуметтік қамсыздандыруға (+211 млрд) және мемлекеттік қарызға қызмет көрсетуге (+154 млрд) жұмсалған шығындар едәуір өсті, бұл шығындардың жиынтық өсімінің 83% - құрайды.
- Бюджет тапшылығын қаржыландыруға арналған жарлық (Т0,2 трлн), бюджет қаражатының теріс қалдықтарын жабуға (Т0,7 трлн) және қарыздарды өтеуге (Т0,3 трлн) жыл сайынғы тарту жоспары Т5,8 трлн (+1,6 трлн) болған кезде Т1,2 трлн жаңа қарыздар тартылды. Осылайша, жылдық жоспар 20,5% орындалды.
- Бұл ретте Ұлттық қордан республикалық бюджетке берілетін трансферттердің көлемі Т981 млрд құрады, естеріңізге сала кетейік, бюджеттік ереженің қолданылуын тоқтата тұру аясында ҰҚ – дан алынатын қаражаттың көлемі биыл Т4,0 трлн – ға дейін ұлғайды (кепілдендірілген-2,2 және нысаналы-1,8). Трансферттер төртінші жыл қатарынан 4 трлн-нан жоғары сақталады және оның активтерін 2029 жылға қарай \$100 млрд-қа дейін жеткізу жөніндегі мақсаттарды айтарлықтай қиындатады.

Ел бойынша салық түсімдері *

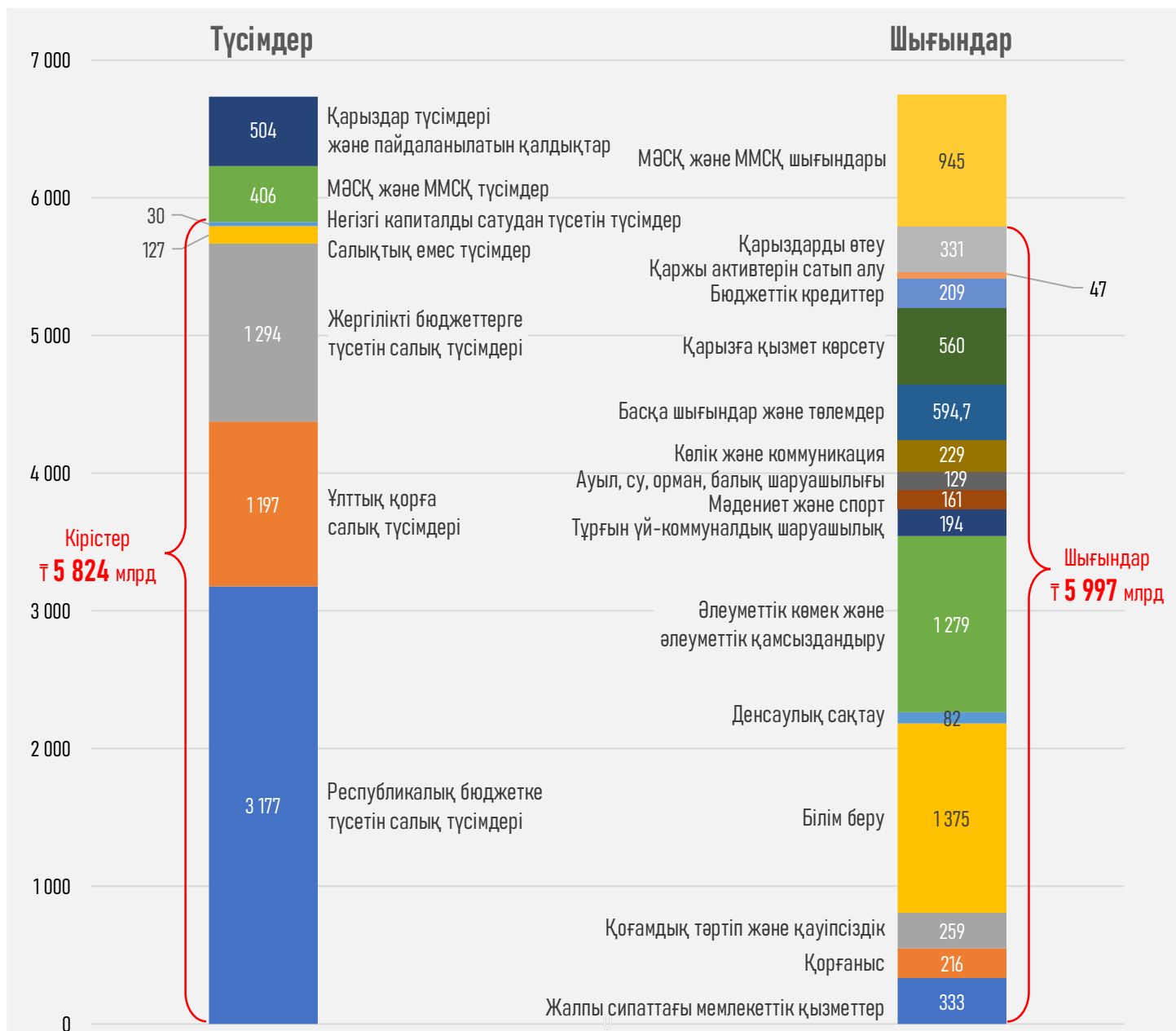

Ұлттық қорға салықтық түсімдер *

* Деректер көзі: ҚР Қаржы министрлігінің сайты

2023 жылғы қаңтар-наурыздағы ҚР шоғырландырылған бюджетінің балансы *

Резюме

Ағымдағы жылдың бірінші тоқсанында өткен жылдың Жоғары базасы, мұнайға теңгелік бағаның неғұрлым төмен болуы (ұлттық валюта н.ж. 2,2% - ға нығайды) және елдегі мұнай өндірудің төмен өсуі (1Q22-де 8,9% - ға өсуге қарсы+1,2%) аясында КБ-ға салық түсімдерінің өсу қарқынының бес есе баяулауы байқалады.

Осыған орай, салық алымдары бойынша жылдық жоспардың орындалуы 23,0% - ға дейін төмендеді, өткен жылдың сәйкес кезеңіндегі көрсеткіштен-30,9%. Бұл ретте 23-27 жылдарға арналған өзекті ЭҚЖЖ бойынша ШБ-ға түсімдердің жиынтық көлемі 2022 жылы 22,6 трлн теңгедегі көрсеткіштен 28,3 трлн теңгеге дейін өседі (+25%).

Аталған болжамды орындаудың ықтимал тәуекелдерінің ішінде мұнайдың төмен бағасын атап өтеміз (орташа бағасы н.ж. 82,6, бірақ бюджетке – 85 доллар. үшін бар.), ОПЕК+ мәмілесін сақтау қажеттілігі (мамыр айынан бастап елде өндіру 78 мың б/с-қа қысқаруы тиіс) және әлемдік экономиканың рецессиясына байланысты шикізатқа сұраныстың одан әрі қысқаруы.

Екінші жағынан, тау-кен секторына ХДПИ мөлшерлемелерінің өсуі, кіріс базасын кеңейту және салықтық әкімшілендіруді жақсарту, сондай-ақ көлеңкелі экономиканың үлесін төмендету шаралары бұл жоспарды асыра орындауға ықпал етуі мүмкін. Айта кетейік, көлеңкелі экономикаға қарсы іс-қимыл жөніндегі кешенді жоспарды іске асыру аясында (64 іс-шараның 70% - ы орындалды) соңғы 3 жылда көлеңкелі экономиканың үлесі ЖІӨ-ге шаққанда 27% - дан 19,8% - ға дейін төмендеді, бұл бюджетке қосымша түсімдердің 2 трлн теңгесін қамтамасыз етті.

Сонымен қатар, бюджет ережесінің бірінші жылы орындалмауы келесі жылдары фискалдық тәртіпті жақсарту, Ұлттық қор активтерін 2029 жылға қарай 100 млрд долларға дейін жеткізу (алып қою 4 жыл қатарынан жоғары болып қалады), сонымен бірге экономикадағы ақша массасы мен инфляциялық қысымды ұлғайту мүмкіндігіне күмән келтіреді.